

Miskolci Egyetem
Bartók Béla Zeneművészeti Intézete

SZAKDOLGOZAT

Konzulens: Makrai Kata
Tanársegéd

Készítette: Járvas Vivien
Tanár- zenetanár (gordonka) MA

Miskolc,
2018

**Értelmileg akadályozott gyermekek és
felnőttek zene által történő fejlesztése,
terápiája**

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	4
2. Az értelmi akadályozottságról	5
2.1 Értelmileg akadályozottság fogalmának meghatározása.....	5
2.2. Az értelmi akadályozottság diagnosztizálása, típusai.....	6
3. A zenei nevelés lehetőségei értelmi akadályozottság esetén	7
3.1. Az Ulwila módszer	7
3.1.1. A Magyarországra adaptálás előzményei.....	8
3.1.2. A „színes kotta”.....	10
3.1.3. A hangszercsalád.....	15
3.1.4. A tanári kézikönyv rövid összefoglalása.....	18
3.2. Az Ulwila módszer alkalmazása két hazai példa alapján	21
3.2.1. A Parafónia zenekar	21
3.2.2. A Nádizmumzum zenekar.....	25
4. Összegzés	28

1. Bevezetés

Szakedolgozatom témájául az értelmileg akadályozott gyermekek és felnőttek zene által történő fejlesztését, terápiáját választottam. Mindig is közel állt hozzám ez a társadalom, amely legtöbb esetben szegregálva van jelen világunkban. Talán nem is érintkezhettem volna vele közelebbről, ha még középiskolás éveimben nem a Cházár András Egységes Gyógypedagógiai Módszertani kollégium és gyermekotthonban helyeznek el minket, zenész diákokat. Közös helyre jártunk ebédelni a bentlakásos gyermekekkel és ezáltal egy teljesen új világ nyílt meg számunkra. Fűződik egy kedves emlékem is ehhez az időszakhoz. Amikor először adtunk koncertet fogyatékkal élő gyerekeknek még nem voltunk tisztában, hogy milyen is lesz, kissé izgultunk, hogy hogyan fognak reagálni, mennyire tudnak majd koncentrálni. Azonban elkezdődött a koncert és ilyen csöndben és figyelemben, mint ami ebben a közönségben uralkodott, talán életünkben nem játszottunk. Nagyon inspiráló volt érezni és látni ilyen módon is, hogy a zenének mekkora ereje van. Ekkor kezdett érdekelni, hogy vajon lehet-e foglalkozni velük a zene segítségével, hogy milyen területen tudja őket fejleszteni és milyen módszerekkel. Ezen okból kifolyólag dolgozatom által szeretnék nagyobb betekintést nyerni a zenetanítás azon részébe, amely terápiaként és fejlesztésként segíti az értelmileg akadályozott gyermekeket. Dolgozatom elején az értelmi akadályozottság, mint állapotot fejtem ki, majd az Ulwila módszer magyarországi adaptálás hátterével, a kotta és a hangszerek bemutatásával folytatom dolgozatom, ezek után a Vető Anna és Heinrich Ullrich által írt módszertani füzetet ismertetem, majd végül a módszert alkalmazó két hazai ma is működő zenekarról és vezetőik bemutatásával zárom a dolgozatot.

Hogy Kodály Zoltán szavaival éljek: „Aki zenével indul az életbe, bearanyozza minden későbbi tevékenységét, az életnek olyan kincsét kapja ezzel, amely átsegíti sok bajon. A zene tápláló, vigasztaló elixír, és az élet szépségét, s ami benne érték, azt mind meghatványozza.”¹

¹ Parlando zenepedagógiai folyóirat honlapja Letöltve: http://www.parlando.hu/2017/2017-6/Kodaly_Zoltan1.htm Letöltés ideje: 2018. 04. 01.

2. Az értelmi akadályozottságról

2.1 Értelmileg akadályozottság fogalmának meghatározása

Sok esetben találkozunk az értelmi akadályozottság betegségként való értelmezésével. Azonban ez egy téves megjelölés, ugyanis a betegség egy folyamat (processus), míg a fogyatékosság irreverzibilis állapot (status).² Valójában a fogyatékosság a mentális, vagy szenzoros és motoros adottságok részleges vagy teljes hiányát jelenti. Ez a meghatározás a WHO (World Health Organization, magyarul Egészségügyi Világszervezet) „Disability prevention and rehabilitation” dokumentuma alapján jött létre.

Az értelmi fogyatékosság több szempontú megközelítéseivel találkozhatunk. Az 1978-as Dr. Czeizel Endre, Lányiné Dr. Engelmayer Ágnes és Rátay Csaba által vezetett Budapest-vizsgálat-ként ismert kutatás a következő, a magyar gyógypedagógiában ma is leginkább elfogadott definícióval él: „Az értelmi fogyatékosság a központi idegrendszer fejlődését befolyásoló örökletes és/vagy környezeti hatások eredőjeként alakul ki, amelynek következtében az általános értelmi képesség az adott népesség átlagától – az első évektől kezdve – számottevően elmarad, és amely miatt az önálló életvezetés jelentősen akadályozott.”³ Nemzetközileg pedig az Amerikai Értelmi Fogyatékosügyi Egyesület (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities) fogalom meghatározása a leggyakrabban idézett. Eszerint „a mentális retardáció olyan képességzavar, amely az intellektuális működés, valamint az adaptív magatartás jelentős korlátozottságával jellemezhető, amely a fogalmi, a szociális és a praktikus adaptív készségekben fejeződik ki.”⁴

Az értelmi fogyatékosság enyhébb eseteiben nem mutatható ki konkrét károsodás, azonban a súlyosabb esetekben megállapítható a legfőbb ok, ami a központi idegrendszer sérülése. De mik is azok az örökletes és környezeti hatások? Az örökletes (genetikai eredetű) sérülések egyrészt a genetikai állomány sérülése miatt, másrészt a családi halmozódás (öröklés) által következnek be. Továbbá beszélhetünk szerzett, környezeti hatások eredőjeként pl. anyai betegségek (drog, alkoholfogyasztás, fertőzések...stb.), szülés alatti ártalmak (pl. oxigénhiány, koraszülés...stb.) és szülés utáni ártalmak (pl.

² Szabó, 2006

³ Szabó, 2006, 8.o

⁴ Lucasson és mtsai, 2002 id. Lányiné, 2009 107.o

fertőzések, baleset, mérgezések... stb.) következtében kialakuló értelmi akadályozottságról is.⁵

2.2. Az értelmi akadályozottság diagnosztizálása, típusai

Az értelmi képességek mérési módja, a mindenki által ismert intelligenciateszt (IQ). Ez alapján sorolják be az értelmi sérülteket különböző kategóriákba. Beszélhetünk enyhe-, közép súlyos és súlyos kategóriákról a ma is elfogadott gyógypedagógiai megközelítésben. Ezek IQ pontszámban kifejezve a következők:

- Enyhe értelmi fogyatékos - IQ ~ 50-69 között
- Közép súlyos értelmi fogyatékos IQ ~ 35-49 között
- Súlyos értelmi fogyatékos - IQ ~ 20-34 között⁶

Dolgozatomban közép súlyosan értelmi fogyatékos személyek zenei nevelésével foglalkozom, így a következőkben szeretném bemutatni röviden ezen állapot jellemzőit. Gyermekkorban fejlődési lassulás észlelhető, legtöbbjük képes kommunikációt elsajátítani és bizonyos fokú önállóságot elérni. Életviteli jellemzőjük, hogy felügyeletre szorulnak, képesek egyszerű munkában jól teljesíteni jó monotónia tűrésük miatt. Művészetek, sportok területén jó eredményeket érhetnek el, kellő támogatással. Fontos azonban azt tudni, hogy ahogy Schmehl fogalmaz „bármilyen súlyosságú is az értelmi fogyatékoság: a szeretetteljes kapcsolatok, a törődő bánásmód, az ingerekben gazdag környezet, a változatos fejlesztő eljárások, felnőtt korban a hasznos, vagy művészeti tevékenységek, társadalmi kapcsolatok minden esetben javítanak a kialakult státuszon és/vagy megelőzik annak romlását. Természetesen ügyelni kell arra is, hogy a tevékenységek meghatározott rendjében ne terheljük túl az egyébként is rendszerint fáradékonyabb egyént”.⁷

⁵ Szülősegítő: (online) <http://szulosegito.motivacio.hu/ertelmi-fogyatekossag-definicioja> (cit. 2018. 04.05)

⁶ Schmehl, én., 11, 12, 13. o Letöltés helye: http://kepzesevolucioja.hu/dmdocuments/4ap/3_1284_006_101030.pdf Letöltés ideje: 2018. 04. 01.

⁷ Schmehl, én., 10.o Letöltés helye: http://kepzesevolucioja.hu/dmdocuments/4ap/3_1284_006_101030.pdf Letöltés ideje: 2018. 04. 01.

3. A zenei nevelés lehetőségei értelmi akadályozottság esetén

3.1. Az Ulwila módszer

Elsősorban Heinrich Ullrich német gyógypedagógus-zenepedagógus nevét, munkásságát, valamint módszerét említeném meg, aki ma is sikeresen alkalmazott módszert hozott létre a zenetanítás egyszerűbb megközelítéséhez. A hagyományos kottarendszerben öt vonal, vonalközök, előjegyzések találhatók, melyek elsajátítása még az ép fejlődésű gyermekek számára is bonyolult feladat, ami főként külön szolfézs és hangszeres órákon lehetséges. Ugyanakkor Ullrich ennél sokkal érthetőbb, egyszerűbb kottaolvasási módszert dolgozott ki kifejezetten speciális nevelési igényű gyermek részére.⁸

Heinrich Ullrich a németországi Frankenthal városában található gyógypedagógiai iskola vezetője volt. Ez idő alatt egyetemi tanára Hermann-Josef Wilbert segítségével kidolgozott egy speciális pedagógiai programot, Landshut németországi városban található Landshuter Werkstätten fejlesztő iskola számára. Nevük kezdetűiből létrehozva az Ul-Wi-La elnevezést. Művük alapjául a zenei nevelést használták. Céluk az volt, hogy a középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek is zenélhessenek közösen, zenekarban. Ma már inkább a HU elnevezés (Heinrich Ullrich módszer) vagy a Speciális színes-kotta módszer név használatos.⁹

A program a zenei nevelés hét alapterületére épít:

1. éneklés
2. zenehallgatás,
3. hangszeres zenélés,
4. zenére mozgás, a tánc,
5. zeneszerzés,
6. improvizáció,
7. hangszerek készítése.

⁸ Tiszai Luca: A gyakorlat műhelyéből 2. o Gyógypedagógiai Szemle- 41. évf. 3. sz. (2013. július-szeptember) Letöltés helye: http://epa.oszk.hu/03000/03047/00061/pdf/EPA03047_gyosze_2013_3_213-222.pdf Letöltés ideje: 2018. 04. 01.

⁹ Fabényi Réka: Tanítsunk hangszerjátékot 1. o Parlando 2016/3 Letöltés helye: <http://www.parlando.hu/2016/2016-3/FABENYI-Hangszertanitas.pdf> Letöltés ideje: 2018. 04. 01.

A reggelt a tanulók közös énekléssel és tánccal kezdik, továbbá zenés foglalkozások és még zenekari próbák is zajlanak a nap hátralévő részében.¹⁰

3.1.1. A Magyarországra adaptálás előzményei

Heinrich Ullrich, a zenei program, a kottázási rendszer és a hangszeres zenélés kifejlesztője mellett említeném meg Vető Anna gyógypedagógus nevét, aki által ez a nagyszerű módszer Magyarországon is ismertté válhatott, ez a módszer nem csak az értelmi fogyatékos személyek, de ép fejlődésű óvodások részére is kiválóan alkalmazható a zenélés elsajátításához.¹¹

Azonban először beszélnünk kell Gruiz Katalinról, aki érintett szülőként és a Magyar Down Alapítvány létrehozójaként részt vett a német Down-szindróma Egyesület Ullrich által tartott szülői továbbképzésén. Itt ismerkedett meg a módszerrel és tért haza a német kézikönyvvel, a speciális hangszereket gyártó címével és Heinrich Ullrich biztatásával. Ullrich módszerét gyakorlatban mutatta be a jelenlévők között. Speciális hangszereket vett elő, szétosztotta közöttük, kottát is adott a hangszerek mellé, majd ismertette a színek jelentését, a hangok hosszúságát és a szünetjeleket. Két- három próba alatt megtanulták a résztvevők saját szólamaikat, majd közösen összepróbálták, ami másodszorra már jól hangzott, harmadjára már magnóra is vették, és ahogy visszahallgatták csodálkoztak, hogy ilyen rövid idő alatt egy szinte kiválóan előadott művet sikerült létrehozniuk. Mindenkit ámulatba ejtett a módszer, így lett Katalin is csodálója az eljárásnak. Mekkora öröm lehetett a szülőnek megismerni egy olyan zenei metódust, amivel saját Down-szindrómás gyermekének is van lehetősége élvezni, tanulni és kibontakoztatni a benne rejlő zenei képességeket. Egy új oldal fejlesztése vált így lehetővé, amely nagy lehetőségeket rejt magában. Hiszen a zenének hatalmas ereje van. Az ősi kultúrákban is hittek a zene gyógyító erejében, és általánosan bizonyított tény, hogy bizonyos frekvenciák különböző jótékony hatással vannak ránk, nyugodtabb, koncentráltabb légkört teremt a zene és a zenélés, az együtt zenélés pedig fejleszti a figyelmünket társunk iránt, szociálisan érzékenyvé tesz minket, fejleszti az

¹⁰ Bakos Anita: Zenetanulás színesben- A színes kotta módszer magyar nyelvű kiadványai 3. o Parlando 2014/3 Letöltés helye: http://www.parlando.hu/2014/2014-3/Bakos_Anita_Zenetanulas.pdf Letöltés ideje: 2018.04.01

¹¹ Vető, 1997 3.o

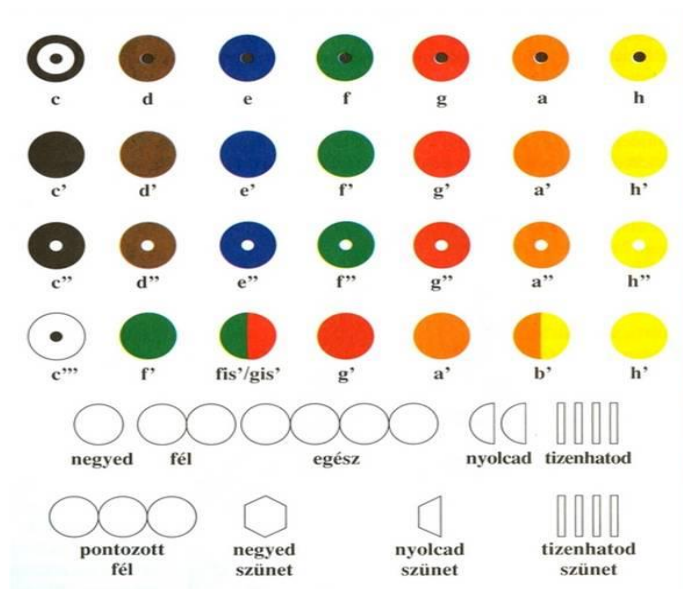
összpontosítási rendszerünket és koncentrációnkat. Nem véletlen, hogy Ullrich mindenképp közelebb akarta hozni a zenét tanulóihoz.

Szerencsére Gruiz a kurzust követően hazaérkezve megismerte Vető Annát, aki akkor még gyógypedagógus hallgató volt és rendkívül érdekelte a téma. Vető a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán oligofrén-tiflopedagógiai szakon szerzett diplomát 1993-ban. Gyermekkorától foglalkozott hangszeres zenével, kórusban is énekelt. Németországi tanulmányútján ismerkedett meg Heinrich Ullrich-al, együtt gondolták át a módszer magyarországi adaptációjának lehetőségeit. Szakdolgozatát is az Ulwila módszer magyarországi bevezetéséről és kezdeti tapasztalatairól írta. A módszert a VII. Dohány utcai Foglalkoztató iskolában indította el egyetemi hallgatókkal együtt. A módszer számos gyógypedagógus érdeklődését felkeltette, így egyre nagyobb szükség lett egy összefoglaló módszertani könyv kidolgozására, ami egybefoglalja az újkottarendszert, a hangszercsaládot és a metodikát. Így jött létre 1997-ben az Ulwila színeskotta - Tanári kézikönyv zeneoktatáshoz című kötet, amit Vető Ullrich és főiskolai tanárai Urbán Károlyné és Kövics Zoltán segítségével írt, akik a dalok átírásával, kiválasztásával és módszertani előterjesztéssel tettek hozzá az alap koncepcióhoz.¹²

¹² Vető, 1997 4.o

3.1.2. A „színes kotta”

A kottarendszer 1985-ben az „Iskolák zenélnek” német tartományi találkozón jelent meg először.

1. ábra: Ulwila hangok jelölése

Forrás: https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/2009-0007_orientacios_kepessegek_fejl_modszertana/TANANYAG/13_1_2.scorm1

Az eltérés más színeskotta rendszerektől az, hogy nem hagyományosan öt vonalra írják a köröket, hanem egymás mellé egy síkba. A C-dúr hangjainak színei fokozatosan világosulnak:

c' = fekete

d' = barna

e' = kék

f' = zöld

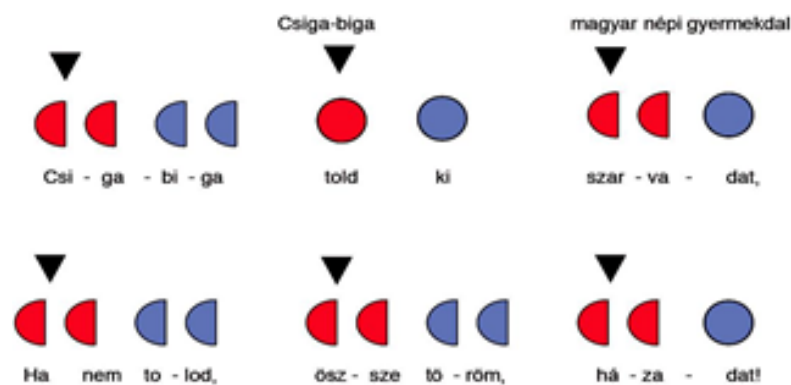
g' = piros

a' = narancssárga

h' = citromsárga

Még két oktávot tudnak jelölni a körökben. A mélyebb oktávot egy fekete a magasabb oktávot egy fehér pöttyel a színes körök közepén jelölik. A C hang feketesége miatt az egyel mélyebb oktávot kiegészítették egy középső fehér sávval, hogy a mélységet jelölő fekete pötty látszódjon. A fél hangokat a két különböző színű hang fele-fele arányban jelölt színével oldották meg. Tehát ha a fisz hangot szeretnénk jelölni, akkor az f' (zöld) és a g' (piros) színű körökből értelemszerűen félig zöld és félig piros kört alkalmazunk. Nem használ kulcsokat a kottarendszer, relatív módon kottázza le a hangokat. Így a hangszerelés a tanárra van hagyva. Van rá mód, hogy további két oktávot lehessen még jelölni, ezt úgy jelölik, hogy a felső oktávot egy fehér külső körrel és az alacsonyabb oktávot fekete külső körrel bővítik. Viszont általában elég a háromoktávos hangterjedelem a hangszereknek is.¹³

A ritmus ábrázolása úgy történik, hogy minden negyedhangot körrel jelölnek, ez az alap. A negyedtől rövidebb értéket a nyolcadokat jobbra nyitott félkörrel a még kisebb értéket a tizenhatodokat pálcikával (vonásokkal) jelölik. A negyedtől hosszabb értéket a fél kottát két kör összekapcsolásával jelölik, az egészet négy kör összekapcsolásával. Ez értelemszerűen a négy negyed által keletkezett négy kör egyesítése. A pontozott fél kottát három körrel jelölik. A szünetet, pontosabban a negyed szünetet színezetlen hatszöggel ábrázolják, a nyolcad szünetet felezett hatszöggel és a tizenhatod szünetet egy szintén színezetlen pálcikával jelölik. Az ütemvonalakat hangsúly jelekkel mutatják. A játékos mellé általában beül a segítő tanár és egy hosszú pálcával mutatja ritmusban, hogy melyik hang következik.¹⁴

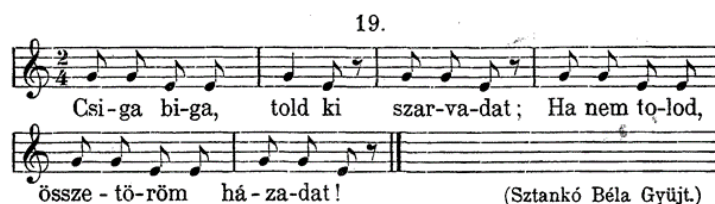

2. ábra: Ulwila színeskotta

¹³ Tiszai Luca: A gyakorlat műhelyéből Gyógypedagógiai Szemle- 41. évf. 3. sz. (2013 július-szeptember) 2.o Letöltés helye: http://epa.oszk.hu/03000/03047/00061/pdf/EPA03047_gyosze_2013_3_213-222.pdf Letöltés ideje: 2018. 04. 01.

¹⁴ A zene mindenkié 1. rész (online) <https://www.youtube.com/watch?v=EGi40oDSIoA> (cit. 2018. 04. 06)

Forrás: <http://www.parlando.hu/2016/2016-3/FABENYI-Hangszertanitas.pdf> 6.o

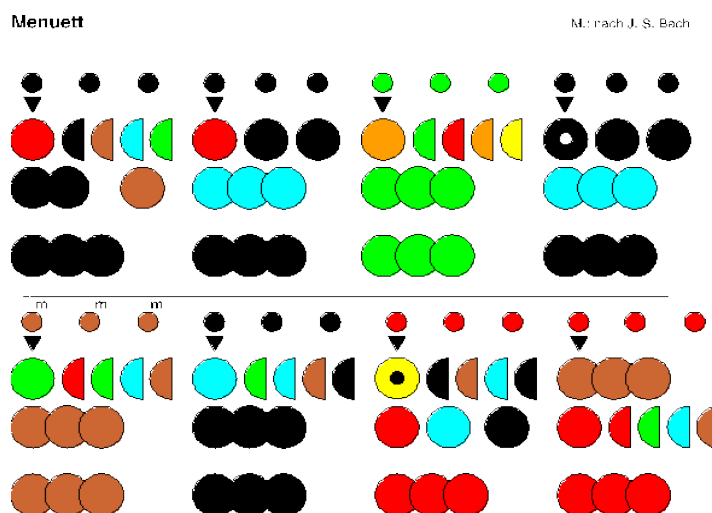

3. ábra: Hagyományos kotta

Forrás: <http://mek.oszk.hu/10800/10818/10818.pdf> 43.o

A hagyományos és a színes kotta összehasonlításához egy magyar népi gyermekdalt választottam. Ütemvonalak helyett a hangsúlyos hangokat a kis fekete háromszöggel jelöli az Ulwila kotta, így ezek alapján megállapítható, hogy 2/4-es az ütemmutató. Egyszerű gyermekdalocskák mindössze két hangból g'-ből és e' hangból áll. A ti-ti jelölése félkörökkel történik. Ilyen kis egyszerű dalocskákkal kezdik, akárcsak az ötvonalas rendszerben a kis zeneiskolás gyermekek. Szintén ilyen egyszerű gyermekdalok még a Zsipp zsupp, Szólj síp szólj, Cicuskám kelj fel...stb. A különbség az Ullrich féle jelölés és a hagyományos kotta között, hogy a 2., 3. és 6. ütem második negyede az Ulwila féle kottában negyednek van jelölve, az eredeti kottában pedig nyolcadnak nyolcad szünettel. Valószínűleg az egyszerűsége miatt nem nyolcad + nyolcad szünettel jelölték, ami egy félkör és egy fél hatszög lenne.

Lentebb pedig egy bonyolultabb többszólamú kottát láthatunk. J.S. Bach G-dúr menüettjéből, BWV Ahn 114, egy részlet három szólamba leírva. A hangsúlyok hármanként vannak, a 3/4-es lüktetés miatt. Mind a hét hang megtalálható benne, tehát egy teljes dúr hangterjedelem, a kétvonalas C-vel együtt, amelyet a fekete körrel, középen fehér ponttal jelölnek és egy kis h-val, amely egy oktávval van lejjebb az egyvonalas h-nál.

4. ábra: Ulwila partitúra

Forrás: <http://www.hu-s.de/Seiten/Noten.htm>

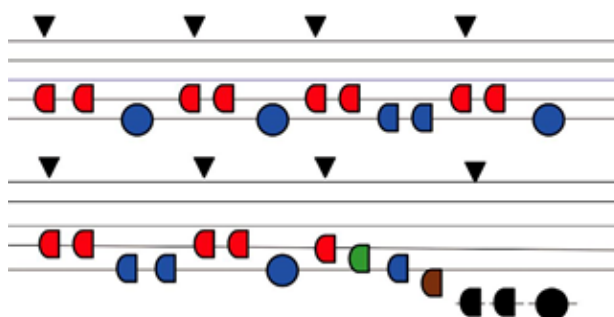
5. ábra: A darab hagyományos kottaképe

Forrás:

https://www.google.hu/search?tbm=isch&sa=1&ei=63gFW4PFLjUwALGmaLoDg&q=bach+g+major+menuet&oq=bach+&gs_l=img.1.0.35i39k1j0j0i67k1j0j0i67k1j0i5.7110.10156.0.12092.7.6.1.0.0.0.160.572.4j2.6.0....0...1c.1.64.img..0.7.580...0i30k1.0.7ew3j1gG3Vc#imgsrc=fQewYKj0JXxB7M:

A különbség, hogy nem azonos hangnemben van leírva, itt is valószínűleg az egyszerűsítés végett. Egy Ulwila kotta szerkesztése nem túl bonyolult, elsősorban a köröket érdemes a ritmus szerint megrajzolni negyed= teljes kör, nyolcad= félkör...stb. Az ütemmutató szerint berajzolhatók a hangsúlyok, amelyeket kis fekete háromszöggel jelölünk a körök felett. Bach menüettjében például az első hangokra van téve a hangsúly,

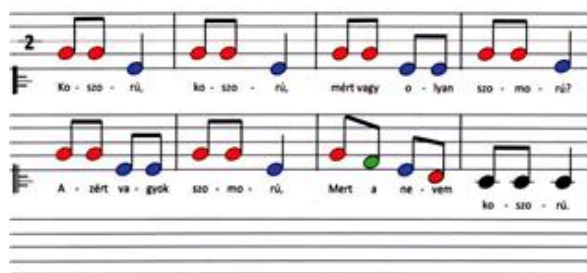
így oda került a jel. Ha többszólamú ügyelni kell, hogy megfelelően egymás alá kerüljenek a körök. A félkottát és a pontozott félkottát egymásba kapcsolódó körökkel jelölik. Bach menüettjénél a harmadik szólamnál alternatívaként kis körök is vannak írva, így lehet akár negyedeknek is játszani, ami eredetileg pontozott félkottának van írva. Valószínűleg, ha furulyával játsszák a harmadik szólamot, akkor nehéz lenne hosszan kitartani, vagy ha pengetős hangszerrel, akkor elhalkulna a hang, ezért írták oda ezt a lehetőséget is. Majd a bonyolult partitúrák után, ha a gyermeknél érezhető, hogy viszonylag gyorsan fejlődik és többre képes, át lehet vezetni az öt vonalas rendszer megtanulásához is.¹⁵

6. ábra: Átvezető kotta

Forrás: <http://www.parlando.hu/2016/2016-3/FABENYI-Hangszertanitas.pdf> 7.o

Fabényi Réka Tanuljunk hangszerjátékot c. tanulmányában A *Koszorú, koszorú...* kezdetű dalt mutatja be példaként, mint átvezetést a színes kottából az ötvonalas rendszerbe. Látható, hogy a hangok már a vonalbeli helyükön vannak, a színeket még megtartva, de a ritmust még a körös, félkörös módszerrel jelöli.

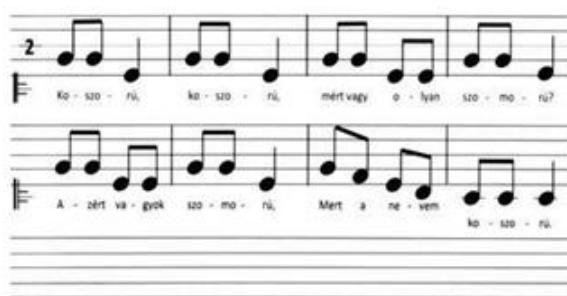

7. ábra: Átvezető kotta

Forrás: <http://www.parlando.hu/2016/2016-3/FABENYI-Hangszertanitas.pdf> 7.o

¹⁵ Fabényi Réka: Tanítsunk hangszerjátékot Parlando 2016/3, 7.o Letöltés helye: <http://www.parlando.hu/2016/2016-3/FABENYI-Hangszertanitas.pdf>
Letöltés ideje: 2018. 04. 01

Itt már megjelennek a hagyományos ritmusjelölések, a színek még maradnak.

8. ábra: Hagyományos kotta

Forrás: <http://www.parlando.hu/2016/2016-3/FABENYI-Hangszertanitas.pdf>
7.o

A folyamat utolsó állomása, ahogy a 8. ábrán is látható, a hagyományos kottára való áttérés. Ezek a fejlődési folyamatok sok időt vesznek igénybe, és sok türelmet igényelnek, mint a tanuló és tanár részéről, ugyanis a színeskottát is fokozatosan kell megtanítani és az átvezető folyamat is fokozatosan történik.¹⁶

3.1.3. A hangszercsalád

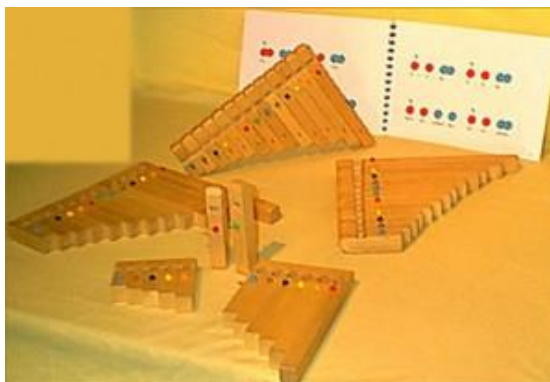
Gruiz következő módon emlékszik vissza Ullrich oktatásán szerzett tapasztalataira: „Gitárral és énekszóval köszöntött minket, majd az előadóterembe behordott dobozokból furcsa, sosem látott hangszereket vett elő; szétszedhető sípokat, egyhúros gitárt, asztali nagybőgőt, szóló- és akkordhangszereket, xilofonokat és metallofonokat.”¹⁷ Ebből is látszik, hogy az Ulwila nem csak a színes kottarendszert, de speciális hangszereket is kifejlesztett, amelyeken színes pöttyös jelölések vannak, így könnyedebben lehet megtanulniuk rajtuk játszani.

Az Ulwila hangszerek a sípok, xilofonok, metallofonok, harangjátékok, ritmushangszerek, húros hangszerek például a citera, az egyhúros gitár, a kéthúros nagybőgő. A kísérő hangszereken dúr, vagy moll akkordok találhatóak. Minden hangszeren színes pöttyök vannak, amik a hangot jelölik.

¹⁶ Fabényi Réka: Tanítsunk hangszerjátékot Parlando 2016/3 7.o Letöltés helye: <http://www.parlando.hu/2016/2016-3/FABENYI-Hangszertanitas.pdf> Letöltés ideje: 2018. 04. 01.

¹⁷Vető, 1997, 3.o

A fúvós hangszerek szorosan összerakható sípokból állnak, amelyeknek furulya-fejük van, leginkább a pánsípokhoz hasonlítanak. Általában fából, de műanyagból is készülhetnek.

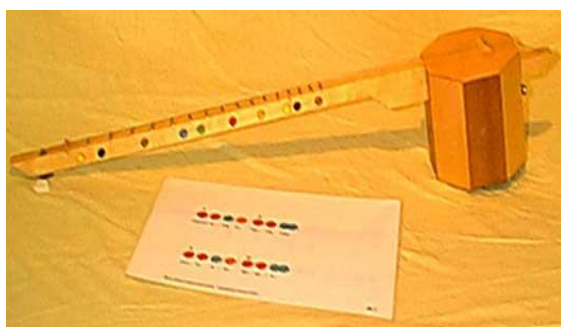

9. ábra: Ulwila sípok

Forrás: <http://www.hu-s.de/Seiten/Instrumente.htm>

Alul zárt, felül nyitott hangszerek. Többnyire ezeken játszik a dallamot. A gyermek egy vagy két síppal kezdi el a tanulást, és mivel a sípok egymáshoz csatlakoztathatóak, ezért úgy növekszik a síp hosszúsága, ahogyan a gyermek képessége fejlődik.

A pengetős hangszerek, az egyhúros „gitár” és a tízhúros „citera” is megfelelők a dallam, vagy éppen a kíséret játszására. Kimondott kíséret játszásra az akkordlantt és akkordciterákat (7. ábra bal és jobb alsó sarka) lehet használni. Alacsony feszültsége van az egyhúros gitáron (7. ábra bal felső sarok) a húr nyomásának, hogy könnyebb legyen lefogni és hogy nagyobb legyen a rezgése, amely nagyobb hangot eredményez.

10. ábra: Ulwila pengetős hangszerek

Forrás: <http://www.hu-s.de/Seiten/Instrumente.htm>

A jobb felső sarokban helyezkedő képen a szólócitera látható, német nevén Zupfbrett hangterjedelme mind a négy, szoprán, alt, tenor, basszus tartományba kiterjed. A bal alsó sarokban az akkordlant látható, melyen C-dúr és a-moll harmóniák játszhatók. A jobb alsó sarokban lévő képen pedig az akkordcitera látható, hat akkordot tartalmaz (A-dúr, D-dúr, G-dúr, C-dúr, F-dúr, és B-dúr).

11. ábra: Basszus hangszerek

Forrás: <http://www.hu-s.de/Seiten/Instrumente.htm>

A bal oldali képen a kéthúros „nagybögő” látható, F és B húrok találhatóak rajta, ugyanakkora méretű, mint egy basszusgitar. A jobb oldali képen német nevén Bassklangstäbe, magyar fordításban „basszus harangjátékok” fából, amiket egy kanálszerű ütővel ütnek. Gazdag hangzásuk miatt terápiás célra is alkalmazzák őket. C-F-G húrokkal rendelkeznek.

Mindegyik fúvós és pengetős hangszeren lehet C-dúrban diatonikus és kromatikus dallamot játszani. A dalok hangszerelése tetszőlegesen kreálható.

12. ábra: Ulwila harangjáték

Forrás: <http://www.hu-s.de/Seiten/Instrumente.htm>

A fémből készült harangjáték, amit egy labdafejű ütővel ütnek, 13 gömbölyű eloxált csőből áll. A hangcsövek tetszés szerint pakolhatók, kivehetőek. F'-től d'-ig terjedő hangok, fisz' cső is megtalálható rajta, így kromatikus hangzással is rendelkezik. Pentaton (a, g, e, d, c) hangsort is lehet játszani rajta.¹⁸

3.1.4. A tanári kézikönyv rövid összefoglalása

Az Ullrich és Vető Anna által szerkesztett tanári kézikönyvben szerepel hat füzet, amelyben metodikai tanácsokat és hagyományos kottával leírt dalokat találunk.

1. Füzet: Zenélés egy hangon (g')
2. Füzet: Két különböző hangmagasságon (g'-e', g'-a')
3. Füzet: A három hangos hangkészlet (e'-g'-a', d'-e'-g', c'-e'-g')
4. Füzet: A négy hangos hangkészlet (d'-e'-g'-a', c'-d'-e'-g')
5. Füzet: Az öt hangos hangkészlet (c'-d'-e'-g'-a', c'-d'-e'-f'-g')
6. Füzet: A hat hangos hangkészlettől (c'-d'-e'-f'-g'-a'-c'')
a teljes C-dúr hangsorig (c'-d'-e'-f'-g'-a'-h'-c'')

A füzetek folytonos fejlődő tendenciát hoznak létre, egyre növekedik a hangkészlet, megjelennek a dalokhoz való kísérek, hozzákapcsolja a mozgást, a táncot, a körjátékokat a zenéhez. A hangszeres játékot is fejleszti. Összesen 83 dal található benne. A gyermekek a gyakorláshoz saját kottafüzetet kapnak, melyben a hangokat jelölő körök

¹⁸Heinrich Ullrich's Farbnoten - und Instrumentesysteme. (online) <http://www.hu-s.de/Seiten/R%F6hrenglockenspiel.htm> (cit. 2018.04. 03.)

üresen állnak, így a jobb képességű gyerekek kiszínezhetik őket, ezzel is gyakorolva a hangok színeit.

1. Füzet: Zenélés egy hangon

13 dalt, mondókát tartalmaz, 2/4-es és 4/4-es lüktetésben lévő dalok. Az egyvonalas G hangon (piros) kezdik a tanulást, *pl.: Száll az ének, száll a dallam* dalocskával. Három féle ritmusképlet, negyed, nyolcad, félkotta és negyed szünetek szerepelnek benne. A ritmusokhoz mozgást is kapcsolnak, így a negyedhanghoz a lépést, mint alap mozgást társították, ezzel is jobban beléjük ivódik a ritmus érzete. Így a negyedhangot, „lépéshangnak”, a félhangot „csusszanó hangnak”, a nyolcad hangot pedig „futó hangnak” nevezik. A gyermekek képességétől függ, hogy mit értenek meg jobban az értékek elnevezésénél. A félhang hosszúságának érzékeltetéséhez a körjátékoknál módszertani javaslatként a karok kinyújtását is javasolják, negyedhangnál pedig a mellkas előtt zárva van a kar.

A hangszeres játékot általában a síppal kezdik, a G (piros pöttyel jelzett) síppal. A tanár egy piros korongot felmutatva jelzi, hogy mikor kell megfújniuk, ahányszor felmutatja, annyiszor kell megszólaltatni. Kissé bonyolultabb (szóló)citerán játszani, ugyanis jobban igénybe kell venni a finom mozgást, hogy a citera húrjai közül, csak a G-t szólaltassa meg a gyermek¹⁹.

2. Füzet: Két különböző hangmagasságon

12 dalt tartalmaz, a 12. dalnál már megjelenik a kíséret egy hangon. Szintén 2/4-es és 4/4-es lüktetésű dalok ezek. Megjelenik három új hang, a kék (e'), a narancssárga (a') és a 12. dal kíséretében a fekete (c') hangok. A g'-e' kistercet, *pl.: Cicuskám kelj fel...* és a g'-a' nagy szekundot *pl.: Zsong bong a határ...* kezdetű népdallal gyakoroltatja. Ugyanúgy háromféle ritmusképlet, negyed, nyolcad és félkotta + negyed szünetet tartalmaz a 2. füzet.

Módszertani javaslatként az új hangok átbeszélését írja. A kíséret bevezetésénél, pedig azt javasolja, hogy először abban a ritmusban játszanak, amiben a dallam van, csak ha jól megy, akkor játszáskor bele az eltérést.

Hangszeres játéknál a sípok egyenkénti megmutatását és szólaltatását, majd összetolását ajánlja, hogy lássák a gyerekek, hogy az e' síp hosszabb, mint a g', ugyanígy az a' síp és g' síp összehasonlításnál, csak ott a g' síp hosszabb az a' sípnál. A citerán

¹⁹ Vető, 1997, 17.o

mindkét hangot meg kell találni. A ritmus játéknál a hangszeren, azt ajánlja figyelembe, hogy inkább lassabb tempóba kezdjék a dalt, viszont érzékeljék, hogy a nyolcad a negyednek a fele értéke. Javaslatot tesz a kíséretes dalnál a csak hangszeres előadásra, hogy a dallamot sípokon, a kíséretet húros hangszereken játszásk és fordítva.²⁰

3. Füzet: A három hangos hangkészlet

17 dalt tartalmaz, az 1. és 4. dalt kivéve, mindegyik kíséretes. 2/4-es lüktetésű mind a 17 dal. Ritmuskészlete: ugyanaz a három érték, ami az eddigi daloknál. Újdonság a három különböző hangmagasság (e', g', a') megjelenése egy dalon belül, pl.: *Gólya viszi a fiát...* kezdetű, magyar népi gyermekdal. Megjelenik négy új hang a zöld (f'), a barna (d'), a sárga (h') és a fekete hang, fehér belső pöttyel (c'). A kíséretet bonyolódna: két hangos, három hangos, négy hangos, két hangos akkord kíséretté. Újdonság az ismétlőjel felbukkanása. A hangszeres játéknál javasolja a kánonban való játékot, a kíséretet játszhatják a gyerekek felváltva sípokon.²¹

4. Füzet: A négyhangos hangkészlet

13 dalt tartalmaz, mindegyik dal kíséretes, sőt a 10. dalnak kétszólamos kísérete van. Csak 2/4-es lüktetésű dalok. Ritmuskészlete ugyanúgy ahogy az előző füzetekben három érték + negyed szünet, viszont megjelenik a kíséretben a teljes ütem szünet. Újdonság a négyhangos dallam: c', d', e', g, pl.: *De jó a dió! fűtyül a rigó...* kezdetű népdal. A kottaképeknél megjelennek az akkordjelzések: C, Am, G Hangszeres játéknál bevezeti az akkordhangszereket (akkordcitera, akkordlant).

5. Füzet: Az öt hangos hangkészlet

15 dalt tartalmaz, 1-2 szólamos kíséretekkel. Hasonlóképpen 2/4-es lüktetésű dalok. Ritmusképletnél megjelenik a szinkópa (félkör, kör, félkörből álló ritmus). Újdonság az öt hangos hangkészlet: c', d', e', g', a' pl.: *Falu végén van egy mély kút...* kezdetű népdal. A pentaton hanglétra használata jellemző. Újdonság, hogy a kíséret mély hangjai miatt megjelennek a színes karikák, fekete pöttyel a közepükön. Hangszeres játéknál a

²⁰ Vető, 1997, 22.o

²¹ Vető, 1997, 28.o

harmadik szólamot basszus hangszerekkel ajánlja megszólaltatni. Csoportos munka esetén egyik csoport énekelje a dalt, a másik hangszeren adja elő egymás után.

6. Füzet: A hat hangos hangkészlettől a teljes C-dúr hangsorig

15 dalt tartalmaz, 1-2 és már 3 szólamos kísérettel. 2/4-es, 4/4-es és megjelenik a 3/4-es lüktetés is. Ritmusképletnél megjelennek az átkötött hangok a kíséretben, újdonság a nyújtott ritmus (másfélkör után félkör) és a felütés. A hat hangos hangkészlet feltűnik az első dalban *pl.: Kiszáradt a diófa, nem játszhatunk alatta...* kezdetű magyar népi gyermekjáték. Hét hangos hangkészlet a *Cickom, cickom...* kezdetű magyar népi gyermekdalban és a teljes C-dúr skála megjelenése *A kassai szőlő hegyen...* kezdetű magyar népi gyermekjátékban. Megjelenik a félig sárga, félig narancssárga (b') hang.

A hangszeres játéknál az eddigi javaslatok élnek. A hatodik füzet után következhet a komoly zenei darabok tanulása. A hangoknak vannak speciális kézjelek is:

- c' hang: karok egészen lefelé lógnak
- d' hang: a karok combmagasságban
- e' hang: a karok csípőmagasságban
- f' hang: a karok mellmagasságban
- g' hang: a karok vállmagasságban
- a' hang: a karok fejtető magasságban
- h' hang: hajlított kar a fej fölött
- c'' hang: nyújtott karral magastartás

3.2. Az Ulwila módszer alkalmazása két hazai példa alapján

3.2.1. A Parafónia zenekar

Korábban Ulwila zenekar nevet viselő csoport 1997-ben alakult Vető Anna vezetésével. Több mint tíz éve együtt játszó, tehetséges növendékekből alakult. 2002-ben Várfalvi Erzsébet egy internetes szavazásra bocsátotta, hogy mi legyen a zenekar neve és egy máig sem ismert hozzászóló ajánlása volt a Parafónia név, így 2003-ban meg is változtatták. A név egy zenei szakszóból a parafonális éneklésből ered, mely egy középkori éneklési

stílust jelent. Főként egy szójátéknak értelmezhető, mint: „para” = kicsit más és „fónia” = együtthangzás.

Számtalan sikeres koncertjük volt már belföldön és külföldön is. Magyarországon a Zeneakadémián, a Müpában, kultúrházakban, a Művészetek Völgyében, templomokban és vidéken is sok helyen. Külföldön Németországban, Ausztriában, Hollandiában, Belgiumban, Erdélyben, Vajdaságban, Lengyelországban. A koncerteken nem csak a zenei előadás, hanem a zenekar oktatói is tartanak egy kis kurzust a módszer továbbadásáról, hogy minél több helyre eljusson és alkalmazzák.

2005-ben a zenekar csatlakozott a F.E.C.O.-hoz (Első Európai Fogytékos Zenekar). 2007-ben a Zene mindenkié egyesület, melyhez a zenekar tartozik megrendezte az első magyarországi F.E.C.O. fesztivált Szentendrén (8 országból 165 résztvevővel). Jelenleg 14 tagú, mind különböző speciális hangszereken tanulnak 8 zenekari asszisztens dolgozik velük, Fabényi Réka vezetésével.²²

13. ábra: A Parafónia zenekar

Forrás:

https://www.parafonia.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=17&Itemid=35

²² A „zene mindenkié” egyesület honlapja (online) https://www.parafonia.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=17&Itemid=35 (cit. 2018. 04. 05)

3.2.1.1. Hangszerek használata, hangszertanítás

A Fabényi Réka által vezetett Parafónia zenekarban nem a hagyományos Ulwila hangszereket használják, ugyanis azt tapasztalták, hogy a sípok hamisabbak mintha furulyát alkalmaznának. A nagybőgő helyett, pedig egy átalakított, két húros, színes körökkel jelölt csellót vesznek igénybe.

A kisebbek hangszertanításánál fontos, hogy minél többet énekeljenek, énekeltesse őket a pedagógus, és hogy hozzászoktassa őket a hangszer megbecsülésére, hogy értékes és vigyázni kell rá. A helyes fogás, tartás megtanítása az első lépés, mint ahogyan a kezdő hangszeres zeneiskolás növendékeknél is. Elsőként ritmushangszerekkel (csörgők, dob, ritmusfa, kis cinek stb.) kezdik a tanárok bevezetni a zenei eszközökkel való ismerkedést, ez segít a lüktetés és a ritmus elsajátításában. Ezzel a belső metrumérzőjük is fejlődik.

A hangszerjátékkal való kottaolvasás előkészítésére a színes hangokat már viszonylag jól kell ismerniük a gyerekeknek, ezt színfelismerő, színmegnevező, színpárosító játékokkal gyakoroltatják velük. A színes kellékek bevonásával is hitelesebbé válik az adott szín, tudják társítani tárgyakhoz. A kottaolvasás kezdő lépései, hogy a tanárok színes korongot használnak, a gyermekek pedig színes pöttyökkel ellátott metallofonokat. Annyiszor kell megütniük a metallofonokat ahányszor felmutatja a tanár a korongokat. Ezzel fejlődik a koncentrációs képesség és a figyelem. Először még csak egy koronggal (egy színnel) gyakorolják ezt, majd hozzácsatlakozik még egy korong, tehát az Ullrich-Vető féle kézikönyvben szereplő metodika alapján történik a tanítás.

Fabényi Réka tapasztalata alapján olyan gyermekek is élvezik a hangszeren való játékot, akik egyáltalán nem beszélnek és az ének órákon sem énekelnek. Viszonylag hamar megtanulják a kottában szereplő színes hangokat azonosítani a zongora billentyűire ragasztott színes körökkel. A hangszeren való zenélés alapja az éneklés és a játékos zenetanulás (körjátékok).

A zongoratanítás első lépéseként, elő kell készíteni a hangszert, úgymond „Ulwilásítani” kell, azaz színes korongokkal vagy geometriai ábrákkal kell jelölni a hangok helyét. Alapvető a jobb és balkéz alkalmazása, ujjrendek kialakítása. Fabényi Réka módszere, hogy a pianínóra ragasztott egy bal és jobbkezet, aminek ujjait megszámozta, így, ha elakadnának, hogy mégis melyik ujjat kell használni, vagy melyik kezet, egy vizuális élményt is kapnak, ezzel könnyebben érthető, jobban rögzül a feladat.

14. ábra: Speciális zongora

Forrás: <http://www.parlando.hu/2016/2016-3/FABENYI-Hangszertanitas.pdf>

13.o

Látható, hogy a hangok kis C-től a kétvonalas C-ig vannak jelölve. Az egyvonalas C az egyszerű színes karika, alatta lévő oktáv hangjainak a közepén fekete pötty, felette lévő oktávnak pedig fehér pöttyel jelöli, az Ulwila színeskotta szerint.

Akárcsak egy zeneiskolában, itt is fontos a megfelelő zongoraszék használata. Hogy helyes testtartással kezdjenek neki a zongora tanulásnak. Szükséges két maroklabda igénybe vétele, egy keményebb labda, mely segít a megfelelő kéztartás kialakításában és egy puha-rugalmas labdára, ami kézerősítő hatású, tornáztatja az ujjakat és a kezeket. Jobb kéz használata a kezdő gyermekkel egyhangos játékkal indítják a tanítást, mint ahogyan a *Tanári kézikönyv* első füzeté is írja. Majd tovább fejlődik kettő, három... egy oktávos hangkészlet megtanulásáig. A bal kéz használata megegyezik a jobb kézzel, mint ahogy a füzetben megjelenik a második szólam, vagyis a dal kísérete, ami először csak egy hangon, azonos ritmusban van a felső szólammal. Amíg a speciális hangszereknél, csak az egyik kéz dolgozik pl.: citera pengetés, vagy a kezek egymástól függnnek pl.: a nagybögőnél, hanglefogás és pengetés/vonózás, addig a zongoránál a két kéz független egymástól, ezért a két kéznek azonos szintű fejlődést kell biztosítani. Így a tanításnál ugyanazokat a dalokat lejátszatják bal kézzel is és ha elég ügyes a gyermek mindkét kézzel megtanulhatja ugyanazt a dallamot és egyszerre lejátszhatja. A két kéz függetlenítésében megegyezik a zeneiskolai tanítással, kezdetben a bal kézben a dallam, a jobb kéz csak egyhangon kísér, majd fokozatosan bonyolódik a kíséret, míg végül a bal kéz a dallam és a jobb pedig a kíséret.

Az ujjrend használatánál kezdetben egy ujjal is engedik a játékot, majd fokozatosan bevezetik mindkét kézben mind az 5 ujj használatát, haladó szinten akár az ujjáttevéseket és ujjalátevéseket is megtanulhatják.

Fontos tudni, hogy ezek a feladatok nem olyan gyors tempóban haladnak, mint egy ép fejlődésű gyermeknél, sokkal nagyobb hangsúlyt kell fordítani az egyén készségeire, mekkora a befogadóképessége épp aznap, mennyire terhelhető, felkelti-e az érdeklődését, azért, hogy a zene mindig élvezhető legyen, örömet szerezzen és kibontakoztassa őket és ne kötelező tevékenységnek érezzék.

3.2.2. A Nádizumzum zenekar

Eddig kifejezetten a középsúlyos értelmi fogyatékos személyek zenei fejlesztéséről volt szó, ugyanis Ullrich is a módszerét azért hozta létre, hogy középsúlyos értelmi fogyatékos tanítványai megtapasztalhassák a csoportos zenélést, a zenekari hangzást. Viszont engem érdekelt az is, hogy a súlyosan-halmozottan sérült személyeket hogyan lehet belevonni a zenébe, nevelni őket zenével. És ekkor bukkantam rá Tiszai Luca gyógypedagógus, ének-zene tanár a Gyógypedagógiai Szemle 2013 július-szeptemberi számában megjelent A gyakorlat műhelyéből című tanulmányára.

Tiszai Luca az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar értelmileg akadályozottak tanári- szomatopedagógia terapeuta szakán végzett, a „zene mindenkié” egyesület tagja is lett, később Ének-zenetanári képzést végzett, majd a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen Andragógia mesterképzést folytatott. Jelenleg az Ipolytölgyesi Szent Erzsébet Otthon munkatársa, ahol megalapította a főképp halmozottan fogyatékos személyekből álló Nádizumzum zenekart. 2016 óta a Szegedi Tudományegyetem Gyógypedagógus- képző Intézet oktatója.

A zenekar 2007-ben alakult az ipolytölgyesi Szent Erzsébet Otthonban. Tagjai halmozottan sérült személyek. Magyar népdalokat játszanak, speciális hangszerekkel. A zenekarba történő bekerüléshez csupán egy alapvető feltételnek szükséges megfelelni, hogy érdekelje és örömét lelje a zenélésben a csatlakozni vágyó. Kihívásnak bizonyul, hogy mivel a halmozottan sérült személyeknek sztereotíp mozgásaik vannak, melyik hangszer bizonyul a legmegfelelőbbnek, melyikkel tudnak a legjobban azonosulni, melyiket szeretik meg a legjobban. Az együtt zenélés létrehozásához egy dalt énekel a

tanár, aminek a célja, hogy felkeltse érdeklődésüket és valamilyen mozgásos reakciót hozzon létre a hangszerek segítségével. Több helyen koncerteztek már pl.: Budapesten, Siófokon, Vácott, Esztergomban, Lakitelken, Vámosmikolán, Letkésen.²³

Ahogy Tisza írja, „Ha sérültekről, különösen, ha halmozottan sérültekről beszélünk, az első kérdés az szokott lenni, hogy „mi baja van?” Ez egy rossz kérdés, nem is fogok rá válaszolni. Megpróbálom inkább bemutatni, hogy kik ők, és hogyan szoktunk együtt zenélni.”²⁴

Talán közelebb állnak módszerei a zeneterápiához, mint a tényleges zenei fejlesztéshez, ugyanis a zenekar tagjai az Ulwila módszert nem igazán tudják értelmezni, befogadni, így inkább a zene terápiás formáját lehet velük alkalmazni, ami viszont ugyanolyan jótékony hatással van rájuk, hiszen zene alapú. A csoportos foglalkozás tartásánál a legalapvetőbb tevékenység a zenehallgatás. Kokas Klára módszerét veszi igénybe a zenehallgatásra, úgy, hogy egy rövid komolyzenei darabot hallgattat meg sokszor egymás után akár egy órán keresztül. Ezáltal az ismeretlen darab fokozatosan ismertté válik. Ezt a tevékenységet addig végzik, amíg látszódik a résztvevőkön, hogy élvezik, mosolyognak, és egyfajta táncos mozgások is észrevehetők, amik különböznek a monoton ringatózástól. Fontosnak tartja továbbá a zene minőségét, hogy ki mit szeret, kedvel jobban.

A másik módszer az élőzene hallgatás, a közös zenélés. Luca előszeretettel használ gitárt, kíséri az énekeket, amelyhez a résztvevők be is csatlakozhatnak énekkel vagy ritmushangszerekkel.

A harmadik módszerként, pedig a húros hangszerekkel való kapcsolatot említi meg, hogy a húrok rezgései és annak közelsége és a zenei hullámok mennyire jó hatással vannak minden emberre.²⁵

²³ Tiszai Luca írása a Nádizumzum zenekar honlapjának bemutatkozásánál Letöltve: <http://www.nadizumzum.eoldal.hu/> Letöltés ideje: 2018. 04. 01.

²⁴ Tiszai Luca írása a Nádizumzum zenekar honlapjának bemutatkozásánál Letöltve: <http://www.nadizumzum.eoldal.hu/> Letöltés ideje: 2018. 04. 01.

²⁵ Tiszai Luca: A gyakorlat műhelyéből című Gyógypedagógiai Szemle - 41. évf. 3. sz. (2013. július-szeptember)
Letöltve: http://epa.oszk.hu/03000/03047/00061/pdf/EPA03047_gyosze_2013_3_213-222.pdf
Letöltés ideje: 2018. 04. 01.

15. ábra: Nádizumzum zenekar

Forrás: <http://www.nadizumzum.eoldal.hu/>

4. Összegzés

Dolgozatom elején azt a célt tűztem ki, hogy többet tudjak meg a középsúlyosan értelmi fogyatékos gyerekekről, felnőttekről és a zenével való kapcsolatukról és fejlesztésükről. Úgy vélem, hogy a rendelkezésre álló szakirodalmak áttekintése, kapcsolódó módszertani megoldások és a hazánkban létező kezdeményezések megismerése által célom megvalósult. Ha nem is láthattam előben műhelymunkájukat, azonban sok felvételt és interjút néztem róluk, és bebizonyosodott számomra, hogy a zene határtalan, és értelmet nyert számomra a már közhelyesnek mondott, de igaz állítás, hogy gyógyító erővel bír. Minél jobban ástam bele magam a témába, egyre több pedagógus munkásságát ismertem meg és biztos vagyok benne, hogy ez is csak egy kis szelete annak a pedagógus társadalomnak, amely ilyen és ehhez hasonló zenével fejlesztő és nevelő módszerekkel okoz örömet ennek a kis társadalomnak, amely telis tele van szeretettel és jóindulattal. Nagyon örülök, hogy megismerhettem az Ulwila módszert, mert akár az is megtörténhet, hogy alkalmaznom kell és majd szerencsésnek érezhetem magam, hogy már korábban foglalkoztam a témával. Nagyon szimpatikus számomra, hogy náluk a zene nem hozza létre azt a réteget, amely a versengésről szól, hanem mindenki a saját készségeihez mérten tesz bele annyit amennyi képessége van hozzá, és ezáltal jönnek létre azok a szívet melengető koncertek, melyek ép és fogyatékkal élő személy számára egyaránt örömet okoznak.

Irodalomjegyzék

- (1) A „zene mindenkié” Egyesület (online). In: www.parafonia.hu (cit. 2018. 04. 05)
- (2) Bakos Anita- Zenetanulás színesben- A színes kotta módszer magyar nyelvű kiadványai http://www.parlando.hu/2014/2014-3/Bakos_Anita_Zenetanulas.pdf
- (3) Fabényi Réka- Tanítsunk hangszerjátékot- Hangszertanítás értelmileg akadályozott gyermekeknél <http://www.parlando.hu/2016/2016-3/FABENYI-Hangszertanitas.pdf>
- (4) Heinrich Ulricch's Farbnoten - und Instrumentesystem <http://www.hu-s.de/>
- (5) Lányiné E. Á. (2009). Intellektuális képességzavar és pszichés fejlődés. Budapest. Medicina Könyvkiadó Zrt.
- (6) Nádizumzum zenekar honlapja (online) In: <http://www.nadizumzum.eoldal.hu/> (cit.2018. 04. 03)
- (7) Schmehl Júlia- Az értelmi fogyatékoság típusainak felismerése, pszichés sajátosságai és életviteli jellemzői http://www.kepzesevolucioja.hu/dmdocuments/4ap/3_1284_006_101030.pdf
- (8) SZABÓ, Éva. A művészetterápiák és a szociális munka lehetséges kapcsolata. In: http://www.beszed.hu/szabo_eva_a_Muveszetterapiak_es_a_szocialis_munka_lehetseges_kapcsolata : Diplomamunka (online) Budapest: ELTE BGGYF Kar, 2004 (cit. 2018. 04. 05)
- (9) Szülősegítő: (online) <http://szulosegito.motivacio.hu/ertelmi-fogyatekossag-definicioja> (cit. 2018. 04.05)
- (10) Tiszai Luca- A gyakorlat műhelyéből- Szent Erzsébet otthon, Ipolytölgyes http://epa.oszk.hu/03000/03047/00061/pdf/EPA03047_gyosze_2013_3_213-222.pdf
- (11) Vető Anna a Heinrich Ullrich. ULWILA Színeskotta - Tanári kézikönyv zeneoktatáshoz. Budapest: Down Alapítvány, 1997

